

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 156/2015-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Treščákom, ml., Slovenskej jednoty 8, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tos 42/2014 a jeho uznesením zo 6. novembra 2014, za účasti Krajského súdu v Košiciach, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDACTED] podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tos 42/2014 a jeho uznesením zo 6. novembra 2014 p o r u š e n é n e b o l i .

2. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia [REDACTED] v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur

a štyridsaťštyri centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Michala Treščáka, ml., Slovenskej jednoty 8, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3 a čl. 50 ods. 6 v spojení s čl. 144 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tos 42/2014 a jeho uznesením zo 6. novembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Nt 15/2014 a jeho uznesením z 3. septembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 6/97 z 13. februára 1997 uznaný za vinného z trestného činu lúpeže v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 a § 234 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý Trestný zákon“) ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 starého Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody podľa § 234 ods. 1 starého Trestného zákona, za použitia § 42 ods. 1 starého Trestného zákona.

Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 T 142/97 z 10. marca 1998 bol sťažovateľ uznaný za vinného z trestného činu porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 3 starého Trestného zákona a z trestného činu lúpeže podľa § 234 ods. 1 a 2 písm. b) starého

Trestného zákona ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 starého Trestného zákona, za čo mu bol uložený podľa § 234 ods. 2 starého Trestného zákona v spojení s § 35 ods. 1 starého Trestného zákona a za použitia § 42 ods. 1 a § 36 starého Trestného zákona úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 8 rokov a 4 mesiacov.

Rozsudkom krajského súdu sp. zn. Ntc 4/2006 z 3. apríla 2006 na základe návrhu Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 518 ods. 1 a 3 Trestného poriadku s prihliadnutím na § 515 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku bol uznaný na území Slovenskej republiky právoplatný rozsudok Mestského súdu v Brne sp. zn. 1 T 38/2002 z 21. mája 2002 v spojení s uznesením Krajského súdu v Brne sp. zn. 3 To 324/2002 zo 4. septembra 2002 v časti týkajúcej sa trestu odňatia slobody, ktorý bol sťažovateľovi uložený v trvaní 12 rokov za dva trestné činy lúpeže podľa § 234 ods. 1 Trestného zákona Českej republiky.

Sťažovateľ podal okresnému súdu návrh, ktorým sa domáhal povolenia obnovy konania v trestnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 3 T 6/97, ktorá bola právoplatne skončená rozsudkom z 13. februára 1997, a trestnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 5 T 142/97, ktorá bola právoplatne skončená rozsudkom z 10. marca 1998. Okresný súd napadnutým uznesením sp. zn. 1 Nt 15/14 z 3. septembra 2014 návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania zamietol.

V odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu sa okrem iného uvádza:

„Súd podrobne preskúmal celý spisový materiál a zistil, že trest uznaný Krajským súdom Košice sp. zn. Ntc 4/2006 vykonal dňa 31. 5. 2014 a zároveň nastúpil trest Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3 T 6/1997, ktorý v súčasnosti vykonáva a po jeho vykonaní nastúpi trest Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 5 T 142/1997. Súd z pripojených spisov zistil, že Krajský súd v Košiciach sp. zn. Ntc 4/2006 rozhodoval vo veci rozhodnutia Mestského súdu Brno v spojení s rozhodnutím Krajského súdu Brno len o výkone trestu (o jeho pokračovaní) na území Slovenskej republiky. Neuznával odsúdeného za vinného a neukladal mu trest. Obnovu konania nie je možné povoliť ani vzhľadom

na argumentáciu nálezhom Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 28. 11. 2012 sp. zn. PL. ÚS 106/2011 zverejnený dňa 21. 12. 2012 pod číslom 482/2012, nakoľko v oboch trestných veciach sp. zn. 3 T 6/1997 a 5 T 142/1997 bol menovaný uznaný vinným podľa zákona účinného do 31. 5. 2005 a podľa ustanovení zákona č. 140/1961 bol odsúdený ako obzvlášť nebezpečný recidivista a vzhľadom k tomu v zmysle zákona účinného v čase rozhodovania mu boli uložené aj tresty.

... Odsúdený na verejnom zasadnutí neuviedol žiadne iné dôkazy a skutočnosti, ktoré by znamenali iné rozhodnutie súdu. Súd má za to, že odsúdeným podaný návrh na povolenie obnovy konania v uvedenej trestnej veci nie je dôvodný.“

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú odôvodnil tým, že pri rozhodovaní o uznaní cudzieho rozhodnutia v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. Ntc 4/06 krajský súd nepostrehol, že v minulosti bol odsúdený na trest odňatia slobody v celkovej dĺžke 15 rokov so započítaním dvoch rokov väzby. V trestných veciach vedených okresným súdom pod sp. zn. 3 T 6/97 a sp. zn. 5 T 142/97 bola podľa sťažovateľa použitá asperačná zásada, a preto podľa jeho názoru existuje dôvod na povolenie obnovy konania. Za skutočnosť súdu skôr neznámu pri ukladaní trestu v trestných veciach vedených okresným súdom pod sp. zn. 3 T 6/97 a sp. zn. 5 T 142/97 sťažovateľ považuje rozsudok krajského súdu sp. zn. Ntc 4/2006 o uznaní trestu uloženého mu súdmi v Českej republike v trvaní 12 rokov, ako aj nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktorým bol vyslovený nesúlady tzv. „asperačnej zásady“ (§ 41 ods. 2 Trestného zákona slová v texte za bodkočiarkou) s čl. 1 ods. 1 ústavy. Krajský súd napadnutým uznesením sp. zn. 5 Tos 42/2014 zo 6. novembra 2014 sťažnosť sťažovateľa zamietol.

V odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu sa okrem iného uvádza:

„Novou skutočnosťou podľa odsúdeného [REDAKOVANÉ] je rozsudok Krajského súdu v Košiciach pod sp. zn. Ntc 4/06.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. Ntc 4/06 však nesúvisí so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi vo veciach Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3 T 6/97 a 5 T 142/97.

Ani nález ÚS SR sp. zn. PL ÚS 106/2011 z 28. 11. 2012 týkajúci sa ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. č. 300/2005 Z. z. a analogicky § 35 ods. 2 Tr. zák. v znení zák. č. 171/2003 Z. z. sa nevzťahuje na odsúdeného [REDAKOVANÉ] vo veciach Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3 T 6/97 a 5 T 142/97.“

Sťažovateľ zastáva názor, že nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktorým bol vyslovený nesúlad tzv. „asperačnej zásady“ (§ 41 ods. 2 Trestného zákona slová v texte za bodkočiarkou) s čl. 1 ods. 1 ústavy, je potrebné aplikovať aj na jeho vec, a to napriek tomu, že mu bol trest ukladaný ešte za účinnosti starého Trestného zákona ako obzvlášť nebezpečnému recidivistovi. Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje aj uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tost 28/2014 z 26. augusta 2014 (ďalej aj „uznesenie z 26. augusta 2014“), „ktorý rozhodol o sťažnosti [REDAKOVANÉ], ktorý bol odsudeni za použitia recidivi a podal si obnovu konania sp. zn. 5 NTok/1/2014 v Prešove a žiadal obnovu konania na základe nálezu ÚS SR PL. ÚS 106/2011. Kraj. súd v Prešove mu obnovu zamietol ale v odvolaní NS SR sp. zn. 2 Tost/28/2014 rozhodol, že obnovu povoľuje a, že nález ÚS SR PL. ÚS 106/2011 sa vzťahuje aj na recidivu!!! Čo aj odôvodnil.“

Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že ani okresný súd, ani krajský súd sa vôbec nezaoberali právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v jeho uznesení z 26. augusta 2014, na ktorý ich sťažovateľ upozornil. Okresný súd a ani krajský súd argumentáciu najvyššieho súdu vôbec nezohľadnili, ba dokonca sa vo svojich rozhodnutiach o uznesení najvyššieho súdu z 26. augusta 2014 ani len nezmieňujú. Sťažovateľ zastáva názor, že v jeho veci mali okresný súd, resp. krajský súd rozhodovať tak, ako v označenom uznesení rozhodol najvyšší súd.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3, čl. 50 ods. 6 a čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a zrušil napadnuté uznesenia okresného súdu a krajského súdu, rozhodnutia o nepovolení obnovy konania a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ sa domáha aj primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 800 € a trov konania.

Súčastou sťažnosti bola aj žiadosť sťažovateľa o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, ktorú odôvodnil tým, že nemá finančné prostriedky na to, „*aby som si ho mohol dovoliť*“.

Ústavný súd sa oboznámil s obsahom uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 28/2014 z 26. augusta 2014, na ktoré sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukazuje. Označeným uznesením najvyššieho súdu bolo na základe sťažnosti odsúdeného zrušené uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Ntok 1/2014 z 13. mája 2014, ktorým bol zamietnutý návrh odsúdeného na povolenie obnovy konania. Po oboznámení sa s obsahom označeného uznesenia najvyššieho súdu z 26. augusta 2014 a jeho konfrontácii so sťažovateľom uvádzanými skutočnosťami ústavný súd dospel k záveru, že z vecného hľadiska existujú dôvody na meritórne preskúmanie sťažnosti sťažovateľa. Ústavný súd preto uznesením sp. zn. II. ÚS 156/2015 z 10. marca 2015 vyhovel žiadosti sťažovateľa a za právneho zástupcu v konaní o jeho sťažnosti mu ustanovil advokáta JUDr. Michala Treščáka ml., Slovenskej jednoty 8, Košice.

Ústavným súdom ustanovený právny zástupca sa v podaní z 13. apríla 2015 stotožnil s argumentáciou sťažovateľa a spresnil petit sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, 2, 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves a jeho uznesením sp. zn. 1 Nt/15/14 zo dňa 03. 09. 2014 a postupom

Krajského súdu v Košiciach a jeho uznesením sp. zn. 5 Tos/42/2014 a zo dňa 06. 11. 2014 bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 1 Nt/15/14 zo dňa 03. 09. 2014 a uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Tos/42/2014 a zo dňa 06. 11. 2014 a vracia vec Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 3.800,- € (tritisícosemsto euro) ktoré je povinný Krajský súd v Košiciach uhradiť do 2 (dvoch) mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 355,73 € na účet jeho právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 156/2015-26 z 23. apríla 2015 ju v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 5 Tos 42/2014 zo 6. novembra 2014 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, ju odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predseda krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. 1 SprV 640/20105 z 29. mája 2015 uviedol:

«Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] bol rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3 T/6/1997 zo dňa 13. 02. 1997 uznaný vinným spolupáchateľstvom trestného činu lúpeže podľa § 9 ods. 2 Tr. zák., § 234 ods. 1 Tr. zák. ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 Tr. zák. č. 140/61 Zb. v znení neskorších predpisov účinného, do 31. 12. 2005. Bol mu uložený podľa § 234 ods. 1 Tr. zák. s použitím § 42 ods. 1 Tr. zák. č. 140/61 Zb. v znení neskorších predpisov účinného do 31. 12. 2005 trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov a 8 mesiacov so zaradením pre výkon trestu odňatia slobody do III. NVS.

Následne bol rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 5 T/142/1997 zo dňa 10. 03. 1998 sťažovateľ [REDAKOVANÉ] uznaný vinným z trestného činu porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1, 3 Tr. zák. a z trestného činu lúpeže podľa § 234 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 Tr. zák. č. 140/61 Zb. v znení neskorších predpisov, účinného do 31. 12. 2005 a bol mu uložený podľa § 234 ods. 2 cit. Tr. zák. v spojení s § 35 ods. 1 Tr. zák. za použitia § 42 ods. 1 Tr. zák. a § 36 Tr. zák. úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 8 rokov a 4 mesiace so zaradením na výkon trestu odňatia slobody do III. NVS.

Trestný zákon č. 140/61 Zb. účinný od 1. januára 1962 vo vzťahu k trestaniu viacčinného súbehu trestných činov použitie asperačnej zásady nezakotvil.

Prvky asperačnej zásady boli použité len pri trestaní obzvlášť nebezpečnej recidívy. K zmene v uplatnení asperačnej zásady došlo zákonom č. 171/2003 Z. z., ktorým bol s účinnosťou od 1. septembra 2003 novelizovaný Trestný zákon č. 140/61 Zb. a zakotvená asperačná zásada v ust. § 35 ods. 2 Tr. zák. Podľa vyššie uvedeného zákona sa prvý raz súčasťou asperačnej zásady stáva nielen zvýšenie hornej hranice trestnej sadzby, ale aj určenie ďalšieho postupu súdu pri rozhodovaní o konkrétnej výške trestu.

Prístup k trestaniu viacčinného súbehu zavedený zákonom č. 171/2003 Z. z. bol v podstate po spresnení prevzatý aj v Trestnom zákone č. 300/2005 Z. z.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 2 Tost 28/2014 vyslovil právny záver, že rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (21. decembra 2012) vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona, je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodiť i vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 vety prvej za bodkočiarkou Trestného zákona v znení zákona č. 171/2003 Z. z. účinného od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.

S prihliadnutím na uvedené poznamenávame, že sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3 T 6/97 zo dňa 13. 02. 1997 nebol sprísnený trest odňatia slobody v dôsledku použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005, pretože sťažovateľ uvedeným rozsudkom nebol uznaný vinným zo spáchania úmyselných trestných činov vo viacčinnom súbahu.

Rovnako v prípade sťažovateľa [REDAKOVANÉ] nebola uplatnená asperačná zásada podľa § 35 ods. 2 vyššie citovaného Tr. zák. ani pri odsúdení rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 5 T/142/1997 zo dňa 10. 03. 1998, pretože v danom prípade nešlo o viacčinne sa zbiehajúce úmyselné trestné činy, ale o jednočinný súbeh, za ktorý bol sťažovateľovi uložený úhrnný trest podľa § 234 ods. 2 Tr. zák. v spojení s § 35 ods. 1 Tr. zák., za použitia § 42 ods. 1 Tr. zák.

Ustanovenie § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005 „asperačná zásada“ by sa vzťahovalo na odsúdenie obzvlášť nebezpečného recidivistu len v prípade kombinácie viacčinného súbahu a obzvlášť nebezpečnej recidívy tak, ako je to uvedené v ust. § 35 ods. 2 vyššie citovaného Tr. zák. To však, ako už bolo vyššie uvedené, nie je ale prípad sťažovateľa [REDAKOVANÉ], pretože vyššie citovanými rozsudkami Okresného súdu Spišská Nová Ves nebol ukladaný trest s použitím ust. § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005.

Z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 28/2014 nevyplýva, aby vyhlásenie nálezu Ústavného súdu SR z 28. 11. 2012 sp. zn. PL. ÚS 106/2011 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (21. 12. 2012) vo vzťahu k § 41 ods. 2 Tr. zák. účinného od 01. 01. 2006, vyvolávalo rovnaké právne účinky aj vo vzťahu k ust. § 42 ods. 1 Tr. zák.

účinného do 31. 12. 2005, ktoré bolo aplikované v prípade odsúdenia sťažovateľa tak v rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3 T/6/97 zo dňa 13. 02. 1997, ako aj v rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 10. 03. 1998 sp. zn. 5 T/142/97 a ktoré sa vzťahovalo na ukladanie trestu odňatia slobody obzvlášť nebezpečnému recidivistovi.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti máme za to, že uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Tos 42/2014 zo dňa 06. 11. 2014 nemohlo zasiahnuť do označených práv sťažovateľom v ním podanej sťažnosti, a preto jeho sťažnosť považujeme za nedôvodnú.»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v časti sťažnosti, ktorú ústavný súd prijal na ďalšie konanie, namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V súvislosti s preskúmaním sťažnosti sťažovateľa ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať iba také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Sťažovateľ primárne namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením označených ustanovení ústavy a dohovoru vo svojej ustálenej judikatúre opakovane uvádza, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01, III. ÚS 362/04), ako aj zabezpečiť konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. K porušeniu tohto základného práva by mohlo dôjsť predovšetkým vtedy, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 216/06).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam,

prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, bod 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

Ústavný súd zároveň ale tiež pripomína, že podľa jeho stabilizovanej judikatúry všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a ani právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ak koná vo veci v súlade

s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v trestnom konaní (m. m. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00). Takýmto predpisom je vo veci sťažovateľa Trestný poriadok.

Napadnutým uznesením krajský súd zamietol sťažnosť sťažovateľa smerujúcu proti uzneseniu okresného súdu, ktorým bol zamietnutý jeho návrh na povolenie obnovy konania. Krajský súd založil napadnuté uznesenie na stručnom odôvodnení, v zmysle ktorého sťažovateľom označené nové skutočnosti (rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. Ntc 4/06 a nález sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012) sa na vec sťažovateľa nevzťahujú, a preto nie sú splnené podmienky na povolenie obnovy konania. Stručnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu sama osebe v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci (aj vzhľadom na odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu) nezakladá dôvod na vyhovie sťažnosti, a preto ústavný súd preskúmal sťažovateľom namietané právne závery krajského súdu z hľadiska námietok uplatnených v jeho sťažnosti, t. j. z vecného hľadiska.

Z kľúčovej námietky sťažovateľa vyplýva úloha ústavného súdu posúdiť, či možno použitím extenzívnej interpretácie rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde vyvoláva nález sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona, vyvodíť aj vo vzťahu § 42 ods. 1 druhej vety starého Trestného zákona v znení účinnom do 13. februára 1997 (rozsudok okresného súdu sp. zn. 3 T 6/97 z 13. februára 1997), resp. v znení účinnom do 10. marca 1998 [rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 T 142/97 z 10. marca 1998 (ďalej aj „starý Trestný zákon účinný v čase odsúdenia sťažovateľa“)]. Z povahy veci vyplýva, že v prípade kladnej odpovede na nastolené otázky mala byť okresným súdom, resp. krajským súdom, obnova konania v trestnej veci sťažovateľa povolená.

Podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 20. decembra 2012 ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného

o jednu tretinu; súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Horná hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať dvadsaťpäť rokov a pri mladistvých trestnú sadzbu uvedenú v § 117 ods. 1 alebo 3. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.

Podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom od 1. januára 2013 ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu. Horná hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať dvadsaťpäť rokov a pri mladistvých trestnú sadzbu uvedenú v § 117 ods. 1 alebo 3. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.

Podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona ak súd odsudzuje páchatel'a za dokonaný trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, ublíženia na zdraví podľa § 155, nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 2, 3 alebo 4, obchodovania s ľuďmi podľa § 179, zverenia dieťaťa do moci iného podľa § 180 ods. 2 alebo 3 alebo podľa § 181, brania rukojemníka podľa § 185, zavlčenia do cudziny podľa § 187, lúpeže podľa § 188, vydierania podľa § 189 ods. 2, 3 alebo 4, hrubého nátlaku podľa § 190 alebo § 191 ods. 2, 3 alebo 4, znásilnenia podľa § 199, sexuálneho násilia podľa § 200, sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 2, 3 alebo 4, týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208, všeobecného ohrozenia podľa § 284, ohrozenia bezpečnosti vzdušného dopravného prostriedku a lode podľa § 291, zavlčenia vzdušného dopravného prostriedku do cudziny podľa § 293, založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296, založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa § 297, teroru podľa § 313 alebo § 314, násilného prekročenia štátnej hranice podľa § 354 ods. 2, 3 alebo 4, prevádzactva podľa § 355 ods. 3, 4 alebo 5, výroby detskej pornografie podľa § 368,

genocídiu podľa § 418, terorizmu a niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419 alebo neľudskosti podľa § 425, ktorý už bol za takéto trestné činy, hoci aj v štádiu pokusu, dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody, uloží mu trest odňatia slobody na doživotie, ak sú splnené podmienky uvedené v odseku 1 písm. a) a b); inak mu uloží trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov, ak tomu nebránia okolnosti hodné osobitného zreteľa. Súd však nemôže takému páchatelovi uložiť trest odňatia slobody pod dvadsať rokov.

Podľa § 35 ods. 1 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa ak súd odsudzuje páchatel'a za dva alebo viac trestných činov, uloží mu úhrnný trest podľa toho zákonného ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na trestný čin z nich najprísnejšie trestný; popri treste prípustnom podľa takého zákonného ustanovenia možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak jeho uloženie by bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov. Ak sú dolné hranice trestných sadzieb odňatia slobody rôzne, je dolnou hranicou úhrnného trestu najvyššia z nich. Ak ustanovuje tento zákon na niektorý z takých trestných činov len trest odňatia slobody, nemôže byť úhrnným trestom iný z trestov uvedených v § 27 ako trest samostatný.

Podľa § 41 ods. 1 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa páchatel', ktorý znova spáchal obzvlášť závažný úmyselný trestný čin, hoci už bol pre taký alebo iný obzvlášť závažný úmyselný trestný čin potrestaný, považuje sa za obzvlášť nebezpečného recidivistu, ak táto okolnosť pre svoju závažnosť, najmä vzhľadom na dĺžku času, ktorá uplynula od posledného odsúdenia, podstatne zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť.

Podľa § 41 ods. 2 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa obzvlášť závažnými trestnými činmi sú trestné činy uvedené v § 62 a tie úmyselné trestné činy, na ktoré tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej osem rokov.

Podľa § 62 ods. 1 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa obzvlášť závažnými trestnými činmi sú trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracania republiky (§ 92), teroru (§ 93 a 93a), terorizmu (§ 94), záškodníctva (§ 95 a 96), sabotáže (§ 97), vyzvedačstva (§ 105), vojnovej zrady (§ 114), falšovania a pozmeňovania peňazí a cenných papierov podľa § 140 ods. 2, 3 a 4, skrátenia dane a poistného podľa § 148 ods. 5, neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 4, nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 2, 4, 5 a § 171b ods. 2 a 3, všeobecného ohrozenia podľa § 179 ods. 2, 3, ohrozenia bezpečnosti vzdušného dopravného prostriedku a civilného plavidla podľa § 180a, zavlčenia vzdušného dopravného prostriedku do cudziny podľa § 180c ods. 2, založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a teroristickej skupiny podľa § 185a, nedovolenej výroby a držby omamnej látky, psychotropnej látky, jedu a prekursora a obchodovania s nimi podľa § 187 ods. 4, 5 a 6, nedovolenej výroby a držby jadrových materiálov a vysokorizikových chemických látok podľa § 187a ods. 3, týranie blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 2 až 5, vraždy (§ 219), lúpeže podľa § 234 ods. 2, 3, brania rukojemníka podľa § 234a ods. 3, vydierania podľa § 235 ods. 3, hrubého nátlaku podľa § 235a ods. 2, 3, 4 a 5 a § 235b ods. 4 a 5, znásilnenia podľa § 241 ods. 2 a 3, sexuálneho násillia podľa § 241a ods. 2 a 3, sexuálneho zneužívania podľa § 242 ods. 2, 3 a 4, obchodovania s ľuďmi podľa § 246 ods. 3, 4 a 5, krádeže podľa § 247 ods. 6, sprenevery podľa § 248 ods. 5, podvodu podľa § 250 ods. 5, úverového podvodu podľa § 250a ods. 5, subvenčného podvodu podľa § 250b ods. 5, poisťovacieho podvodu podľa § 250c ods. 5, podvodného úpadku podľa § 250e ods. 6, zavineného úpadku podľa § 250f ods. 6, legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 252 ods. 3, 4 a 5 a § 252a, genocídia (§ 259), zločinu proti ľudskosti (§ 259b) alebo perzekúcie obyvateľstva podľa § 263a ods. 3, trestný čin proti mieru podľa § 1 zákona č. 165/1950 Zb. na ochranu mieru, ako aj obzvlášť nebezpečný recidivista alebo osoba odsúdená na výnimočný trest odňatia slobody (§ 29 ods. 2) môžu byť podmiennečne prepustení až po výkone dvoch tretín uloženého trestu odňatia slobody.

Podľa § 42 ods. 1 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody ustanovená v tomto zákone sa u obzvlášť

nebezpečného recidivistu zvyšuje o jednu tretinu. Obzvlášť nebezpečnému recidivistovi súd uloží trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody.

Podľa § 42 ods. 2 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa horná hranica trestnej sadzby nesmie ani po zvýšení podľa odseku 1 prevyšovať pätnásť rokov. Pri ukladaní výnimočného trestu odňatia slobody nad pätnásť až do dvadsiatich piatich rokov nesmie horná hranica prevyšovať dvadsaťpäť rokov.

Podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli samej osobe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatelia, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatelia, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť podľa čl. 125 ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

V uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 28/2014 z 26. augusta 2014, na ktoré sťažovateľ poukazuje vo svojej sťažnosti (a na ktoré poukazoval už aj v sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu adresovanej krajskému súdu), sa uvádza:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal podľa § 192 ods. 1 Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že sťažnosť odsúdeného S. P. je dôvodná.“

Vychádzajúc z materiálneho chápania právneho štátu treba názory krajského súdu uvedené v napadnutom uznesení označiť za nesprávne a v súvislosti s citovaným nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 zdôrazniť nasledovné:

Trestný zákon č. 140/1961 Zb. účinný od 1. januára 1962 vo vzťahu k trestaniu súbehu trestných činov použitie asperačnej zásady nezakotvil. Iba pokiaľ ide o stanovenie hornej hranice úhrnného trestu upravil, že ak súd odsudzuje páchatela za dva alebo viac trestných činov, uloží mu úhrnný trest podľa toho zákonného ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na trestný čin z nich najprísnejšie trestný. Prvky asperačnej zásady boli použité len pri trestaní obzvlášť nebezpečnej recidívy.

K zmene v uplatňovaní asperačnej zásady došlo zákonom č. 171/2003 Z. z., ktorým bol s účinnosťou od 1. septembra 2003 novelizovaný Trestný zákon č. 140/1961 Zb. Touto novelou sa do § 35 ods. 2 tohto Trestného zákona zaviedlo pravidlo, podľa ktorého ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu, pričom súd uloží páchatelovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby trestu odňatia slobody. Prvý raz sa tak súčasťou asperačnej zásady stáva nielen zvýšenie hornej hranice trestnej sadzby, ale aj určenie (obmedzenie) ďalšieho postupu súdu pri rozhodovaní o konkrétnej výške trestu.

Prístup k trestaniu viacčinného súbehu zavedený zákonom č. 171/2003 Z. z. bol následne prevzatý aj do Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., ktorý len v súvislosti so zavedením bipartície trestných činov v § 41 ods. 2 Tr. zák. spresnil, že z dvoch alebo viacerých zbiehajúcich sa úmyselných trestných činov aspoň jeden musí byť zločinom. Vtedy sa zvyšuje horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu, pričom súd obligatórne musí uložiť páchatelovi trest odňatia slobody nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby.

V porovnaní s pôvodnou úpravou zavedenou zákonom č. 171/2003 Z. z. možno asperačnú zásadu aplikovať v menšom rozsahu, keďže v prípadoch, keď bude súd ukladať

páchateľovi trest za dva alebo viac úmyselných prečinov spáchaných dvomi alebo viacerými skutkami, bude použitie tejto zásady vylúčené.

Porovnaním zákona č. 140/1961 Zb. a zákona č. 300/2005 Z. z. možno zistiť, že dotknuté ustanovenia (§ 35 ods. 2, § 41 ods. 2) sú systematicky zaradené do časti zákonov, ktorými sa upravujú zásady pre ukládanie trestov (sankcií). Sporný text ustanovenia § 35 ods. 2 Tr. zák., veta prvá za bodkočiarkou v zákone č. 140/1961 Zb. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005 je obsahovo celkom totožný s textom ustanovenia § 41 ods. 2, veta prvá za bodkočiarkou zákona č. 300/2005 Z. z., ktoré zákonné ustanovenie Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom sp. zn. PL.ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vyhlásil za nesúladne s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

V takom prípade sa potom aj na ustanovenie § 35 ods. 2 Tr. zák. musí vzťahovať časť citovaného nálezu o nerešpektovaní požiadavky primeranosti pri trestaní spomenutého viacčinného súbehu úmyselných trestných činov a aj podstatný dôvod vyslovenia nesúladu ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorým je nemožnosť dostatočnej individualizácie trestu (skôr spomenuté obmedzenie súdu pri určení konkrétneho trestu).

Ústava Slovenskej republiky prijatá ústavným zákonom č. 406/1992 Zb. je platná od 1. októbra 1992 a jej text v čl. 1 ods. 1 je aj v aktuálnom čase nezmenený.

Ide teda o ustanovenie obsahovo rovnorodé, ktoré navyše spája uloženie trestu v hornej polovici zvýšenej trestnej sadzby so spáchaním akýchkoľvek viacčinne sa zbiehajúcich úmyselných trestných činov, teda nevyžaduje, aby aspoň jeden z nich bol zločinom (§ 41 ods. 2, § 11 Tr. zák. v znení účinnom od 1. januára 2006).

Dotknutý nález nemohol ustanovenie § 35 ods. 2 Tr. zák. v znení účinnom do 31. decembra 2005 zasiahnuť spôsobom uvedeným v čl. 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, resp. v § 41a ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. (zákon o organizácii ústavného súdu), keďže ide o ustanovenie v čase rozhodovania ústavného súdu už zrušeného zákona (ustanovením § 439 zák. č. 300/2005 Z. z.). Také ustanovenie, resp. jeho časť teda nemôže stratiť účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov – inak by ústavný súd mohol vysloviť nesúlad právnych predpisov aj vo vzťahu k ustanoveniu,

neuveđenému v návrhu na začatie príslušného konania (§ 40 zákona o organizácii ústavného súdu).

V takomto prípade je potrebné použiť rozširujúci výklad a vyplniť medzeru v zákone. V záujme racionálneho ale najmä principiálne spravodlivého riešenia sa môže a má použiť tzv. sudcovská tvorba práva.

Vo vyššie popísanej situácii sa v obnovenom konaní (iudicium rescindens) použije na uloženie trestu ustanovenie § 35 ods. 2 Tr. zák. v znení použitom na posúdenie trestnosti činu, prispôbenom obsahu nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL.ÚS 106/2011, teda v znení bez časti prvej vety za bodkočiarkou. Použitie naposledy označeného ustanovenia v znení účinnom od 21. decembra 2012, teda od vyhlásenia nálezu ústavného súdu nie je možné, keďže ako už bolo uvedené, zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov bol zrušený ustanovením § 439 zák. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon s účinnosťou od 1. januára 2006.

Z uvedeného treba vyvodiť nasledovný právny záver:

Rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL.ÚS 106/2011 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (21. decembra 2012) vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona, je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodiť i vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 vety prvej za bodkočiarkou Trestného zákona v znení zákona č. 171/2003 Z. z. účinného od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie zrušil a Krajskému súdu v Prešove uložil, aby vo veci znovu konal a rozhodol s tým, že prvostupňový súd je viazaný právnym názorom, vysloveným nadriadeným súdom (§ 194 ods. 5 Tr. por.).“

Z citovaných ustanovení starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa možno nepochybne vo vzťahu k trestaniu obzvlášť nebezpečnej recidívy vyvodiť, že obsahovali prvky umožňujúce použitie asperačnej zásady. Vo vzťahu k trestaniu súbehu

trestných činov ale starý Trestný zákon v znení účinnom v čase odsúdenia sťažovateľa použitie asperačnej zásady neustanovoval.

Prvky asperačnej zásady spočívajúce v obmedzení uváženia súdu pri rozhodovaní o konkrétnej výške trestu boli (ako to uviedol aj najvyšší súd) do starého Trestného zákona účinného od 1. januára 1962 vo vzťahu k trestaniu súbehu trestných činov zavedené až zákonom č. 171/2003 Z. z., ktorým bol s účinnosťou od 1. septembra 2003 novelizovaný starý Trestný zákon. Touto novelizáciou sa do § 35 ods. 2 starého Trestného zákona zaviedlo pravidlo, podľa ktorého ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu, a pri obzvlášť nebezpečnom recidivistovi o jednu polovicu; pričom súd uloží páchatelovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby trestu odňatia slobody.

Obmedzenie uváženia súdu pri rozhodovaní o konkrétnej výške trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi v § 41 ods. 1 starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa vychádzalo z potreby ochrany spoločnosti pred závažnou trestnou činnosťou recidivistov, u ktorých opakované páchanie obzvlášť závažnej (úmyselnej) trestnej činnosti preukazuje ľahostajnosť k hodnotovému systému spoločnosti, čo odôvodňuje prísnejšiu represiu pre dosiahnutie účelu trestu.

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. účinný od 1. januára 2006 (ďalej len „Trestný zákon“) už pojem obzvlášť nebezpečnej recidívy, resp. obzvlášť nebezpečný recidivista, nepozná. Trestný zákon ale naproti inštitútu obzvlášť nebezpečnej recidívy zaviedol zásadu „trikrát a dosť“, ktorá je ustanovená v § 47 ods. 2 (v označenom ustanovení je upravené ukládanie trestu odňatia slobody na doživotie).

Podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona ak súd odsudzuje páchatel'a za dokonaný trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, ublíženia na zdraví podľa § 155,

nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 2, 3 alebo 4, obchodovania s ľuďmi podľa § 179, zverenia dieťaťa do moci iného podľa § 180 ods. 2 alebo 3 alebo podľa § 181, brania rukojemníka podľa § 185, zavlčenia do cudziny podľa § 187, lúpeže podľa § 188, vydierania podľa § 189 ods. 2, 3 alebo 4, hrubého nátlaku podľa § 190 alebo § 191 ods. 2, 3 alebo 4, znásilnenia podľa § 199, sexuálneho násillia podľa § 200, sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 2, 3 alebo 4, týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208, všeobecného ohrozenia podľa § 284, ohrozenia bezpečnosti vzdušného dopravného prostriedku a lode podľa § 291, zavlčenia vzdušného dopravného prostriedku do cudziny podľa § 293, založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296, založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa § 297, teroru podľa § 313 alebo § 314, násilného prekročenia štátnej hranice podľa § 354 ods. 2, 3 alebo 4, prevádzačstva podľa § 355 ods. 3, 4 alebo 5, výroby detskej pornografie podľa § 368, genocídia podľa § 418, terorizmu a niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419 alebo neľudskosti podľa § 425, ktorý už bol za takéto trestné činy, hoci aj v štádiu pokusu, dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody, uloží mu trest odňatia slobody na doživotie, ak sú splnené podmienky uvedené v odseku 1 písm. a) a b); inak mu uloží trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov, ak tomu nebránia okolnosti hodné osobitného zreteľa. Súd však nemôže takému páchatelovi uložiť trest odňatia slobody pod dvadsať rokov.

Podľa § 47 ods. 1 Trestného zákona trest odňatia slobody na doživotie môže súd uložiť iba za trestný čin, za ktorý to tento zákon v osobitnej časti dovoľuje, a len za podmienok, že

- a) uloženie takého trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a
- b) nie je nádej, že by páchatel bolo možné napraviť trestom odňatia slobody na dobu do dvadsaťpäť rokov.

Pri trestaní obzvlášť nebezpečného recidivistu podľa Trestného zákona v znení účinnom v čase odsúdenia sťažovateľa nebol súd obmedzený povinnosťou obligatórne uložiť trest odňatia slobody na doživotie.

Z už uvedeného možno formulovať záver, podľa ktorého trestanie recidívy pri splnení podmienok ustanovených v § 47 ods. 2 Trestného zákona [musí ísť o v poradí tretie spáchanie jedného z taxatívne vymenovaných trestných činov, za spáchanie predchádzajúcich trestných činov musel byť páchatel potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody a zároveň musia byť tiež splnené podmienky uvedené v § 47 ods. 1 písm. a) a b)] je prísnejšie, než aké bolo trestanie obzvlášť nebezpečnej recidívy podľa starého Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa (i keď § 47 ods. 2 Trestného zákona sa aplikuje až pri treťom odsúdení, kým v prípade obzvlášť nebezpečného recidivistu podľa § 41 ods. 1 Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa postačovalo druhé odsúdenie).

Ústavný súd v nadväznosti na už uvedené považuje za potrebné poukázať na nález sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. novembra 2011, ktorým nevyhovel návrhu Okresného súdu Pezinok na vyslovenie nesúladu ustanovenia § 47 ods. 2 Trestného zákona s čl. 16 ods. 2 ústavy a s čl. 3 dohovoru. V označenom náleze sa okrem iného uvádza:

„Uloženie trestu, ktorý zohľadňuje nebezpečnosť páchatela vyplývajúcu z jeho recidívneho správania, je otázkou súvisiacou s funkciou trestov, konkrétne s funkciou trestnej represie, ktorá zabezpečuje ochranu spoločnosti pred trestnou činnosťou zabránením páchatelovi páchať ďalšie trestné činy jeho izoláciou vo výkone trestu odňatia slobody. EŠLP túto funkciu trestu uznáva a uvádza, že jednou zo základných funkcií odňatia slobody je ochrana spoločnosti, napríklad tým, že zabraňuje odsúdenému recidívu. Na druhej strane EŠLP rešpektuje aj výchovné pôsobenie trestu prostredníctvom rôznych foriem reintegrácie páchatelov do spoločnosti (pozri Mastromatteo c. Taliansko, 2002). Jeho rozhodovacia činnosť v tejto oblasti však vôbec nenaznačuje, že by mal ambíciu vyslovovať sa k pomeru trestnej represie a výchovného pôsobenia ukladaných trestov.

Uloženie trestu odňatia slobody podľa ustanovení § 47 ods. 2 Trestného zákona nepochybne trestu prísneho za okolností, keď páchatel spáchaním mimoriadne závažného trestného činu po predchádzajúcom dvojnásobnom potrestaní za takéto trestné činy prejaví úplnú ľahostajnosť k hodnotovému spoločenskému systému a signalizuje svojím správaním

vysokú mieru rizika ďalšej recidívy, nenarušuje vo všeobecnosti predstavy o primeranosti trestania, pretože potreba preventívnej ochrany spoločnosti sa javí za takýchto okolností ako nevyhnutná.

Ústavný súd považuje v tomto prípade za kľúčovú techniku zisťovania (ne)súlady napadnutého ustanovenia s ústavou a dohovorom práve test proporcionality pomeriavajúci primeranosť zvolených nástrojov významom a povahou cieľov, ktoré sa týmito nástrojmi dosahujú. Záver o primeranosti pritom nie je daný vtedy, ak ústavný súd považuje zákonné riešenie za to najvhodnejšie alebo jediné možné, ale vtedy, ak sa opiera o rozumnú väzbu medzi legitímnym cieľom (v danom prípade účinná ochrana spoločnosti pred vysokým rizikom recidívy závažnej trestnej činnosti) a zvoleným prostriedkom jeho realizácie.“

Ústavný súd v označenom náleze nedospel k záveru o nesúlade § 47 ods. 2 Trestného zákona, ktorý ustanovuje zásadu „trikrát a dosť“, s čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru, pričom považoval jeho mechanizmus ustanovujúci sprísnené trestanie recidívy za ústavne akceptovateľný.

Nálezom sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 ústavný súd vyslovil nesúlad § 41 ods. 2 Trestného zákona slov v texte za bodkočiarkou „súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ s čl. 1 ústavy, a teda sprísnené trestanie, resp. obmedzenie uváženia súdu pri rozhodovaní o konkrétnej výške sprísneného trestu (po zvýšení hornej hranice trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu), považoval za neprimerané. V odôvodnení označeného nálezu ústavný súd okrem iného uviedol:

„V predmetnej veci bolo teda úlohou ústavného súdu posúdiť, či napadnutá právna úprava rešpektuje požiadavku primeranosti, t. j. či umožňuje uložiť páchatelovi trest primeraný trestnému činu, za ktorý sa trest ukladá, tak, aby bola zachovaná rozumná a vyvážená väzba medzi intenzitou verejného záujmu na ochrane spoločnosti a závažnosťou zásahu do základných práv páchatela, pričom záujem na ochrane spoločnosti možno považovať za dôvod legitimizujúci zásah do osobnej slobody páchatela iba za predpokladu,

že takýto zásah, resp. jeho intenzita sú v demokratickom a právnom štáte nevyhnutné a ochranu spoločnosti nemožno dosiahnuť miernejšími prostriedkami.

Podľa názoru ústavného súdu spôsob, ktorý v § 41 ods. 2 Trestného zákona ako reakciu na viacčinný súbeh zvolil zákonodarca, nerešpektuje požiadavku primeranosti, pretože neumožňuje uložiť páchatelovi trest primeraný trestnému činu, za ktorý je trest ukladaný, a to z týchto dôvodov:

- a) napadnutá právna úprava neumožňuje dostatočnú individualizáciu trestu,
- b) existuje výrazná disproporcia medzi trestaním viacčinného súbehu a recidívy.“

Je teda zrejmé, že ústavný súd pri posúdení trestania recidívy v prípade taxatívne vymedzenej trestnej činnosti (§ 47 ods. 2 Trestného zákona) dospel k záveru, že jej trestanie trestom odňatia slobody na doživotie (prípadne na 25 rokov) obstojí v teste proporcionality, kým naopak, trestanie viacčinného súbehu v teste proporcionality neobstojí.

V nadväznosti na uvedené sa ústavný súd stotožňuje s vyjadrením predsedu krajského súdu, že pri odsúdení sťažovateľa rozsudkami okresného súdu z rokov 1997 a 1998 mu nebol ukladaný trest odňatia slobody za použitia asperačnej zásady, pretože táto nebola v relevantnom čase (v čase jeho odsúdenia) súčasťou Trestného zákona účinného v čase odsúdenia sťažovateľa.

Ústavný súd sa stotožňuje tiež s argumentáciou predsedu krajského súdu, podľa ktorej v prípade odsúdení sťažovateľa rozsudkami okresného súdu z rokov 1997 a 1998 nešlo ani v jednom prípade o odsúdenie za viacčinný súbeh, pri ktorom (súbeh obzvlášť nebezpečnej recidívy a viacčinného súbehu) by aplikácia asperačnej zásady do úvahy síce prichádzala, avšak až na základe spomínaného zákona č. 171/2003 Z. z., ktorým bol s účinnosťou od 1. septembra 2003 novelizovaný starý Trestný zákon. V tejto súvislosti zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že z uvedeného dôvodu nie sú na vec sťažovateľa aplikovateľné ani právne názory vyslovené v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 28/2014 z 26. augusta 2014, ktorými sťažovateľ argumentuje.

Na základe dosiaľ formulovaných východísk ústavný súd dospel k záveru, že účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde vo všeobecnosti vyvoláva nález sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, nie sú aplikovateľné na vec sťažovateľa vzhľadom na text § 41 ods. 2 starého Trestného zákona v znení účinnom v čase odsúdenia sťažovateľa.

Z uvedených dôvodov preto podľa názoru ústavného súdu neexistovali podmienky na povolenie obnovy konania v trestnej veci sťažovateľa podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde. Za týchto okolností nemohol krajský súd napadnutým uznesením porušiť sťažovateľom označené základné práva podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3 ústavy ani jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov právneho zastupovania sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. Michalom Treščákom, ml., Slovenskej jednoty 8, Košice. Vzhľadom na skutočnosť, že k právnomu zastupovaniu došlo na základe uznesenia ústavného súdu, ústavný súd považoval za potrebné ustanovenému advokátovi priznať úhradu za úkony právnej služby, ktoré pri zastupovaní sťažovateľa vykonal. Ústavný súd pri priznaní úhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2015. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, doplnenie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 139,83 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 8,39 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 296,44 €. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je Kancelária ústavného súdu povinná zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) (bod 2 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2015